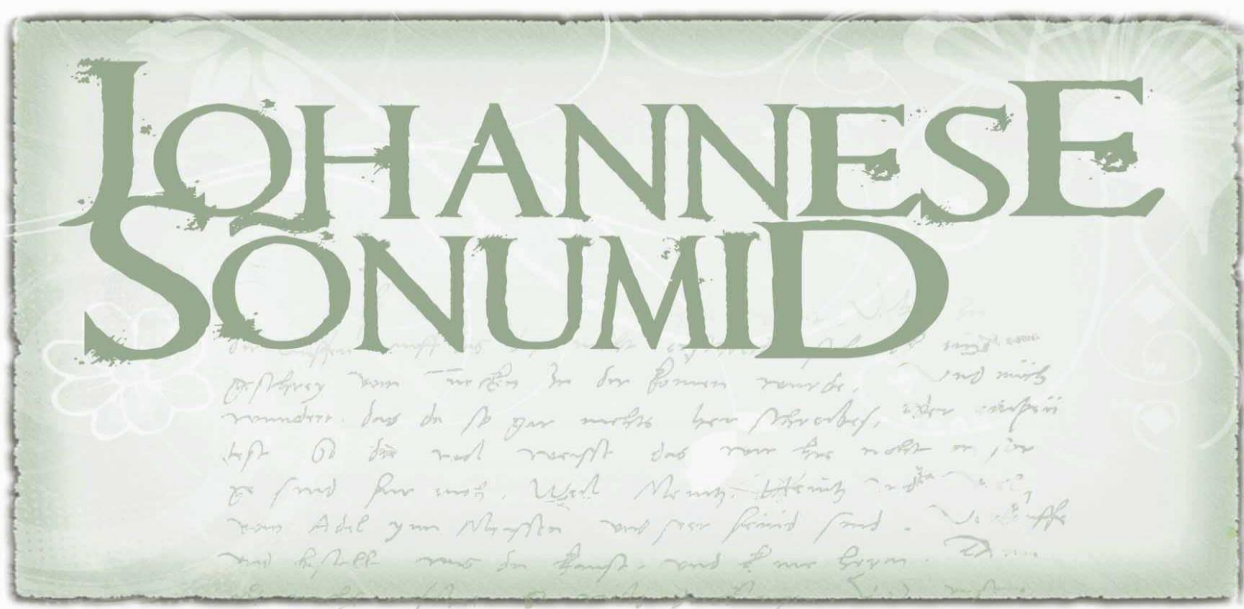

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus DETSEMBER 2020

ALGAS UUS KIRIKUAASTA.

Alanud detsembrikuu juhtsõna on: **Oota Issandat ja hoia kinni tema teest, siis ta ülendab sind, et sa pärid maa.** (Ps 37:34)

Algus uus kirikuaasta ja möödunud nädalal kogunenud EELK kirikukogu, ehk kiriku parlament otsustas, et kõikides kogudustes toimuvad koguduste nõukogude, juhatuste, revisjonikomisjonide (revidentide) ja sinodisaadikute valimised ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 30. aprillini 2021. EELK XXXI Kirikukogu volitused algavad 23. novembril 2021.

Arvestades epidemioloogilist hetkeolukorda Eestis jätkab praegune nõukogu ja juhatus oma tööd kindlasti paar-kolm kuud. Valimiste ettevalmistamine peab siiski algama. Meie kirikuseadus ütleb, et Eesti Evangeelne Luterlik Kirik rajaneb rõõmusõnumil Kristusest Jeesusest, kes on ühe, püha, üleilmse ja apostliku kiriku Issand. EELK ülesanne on Jumala sõna kuulutamine ja sakramentide jagamine ning sellest tulenevalt haridus-, diakoonia- ja misjonitöö tegemine ja muul viisil kristliku usu ja armastuse levitamine, edendamine ja süvendamine. Oma ülesannet täites seisab EELK Jumala loodud elu pühaduse eest ning teenib kõlblust, õiglust ja rahu ühiskonnas ning üksikinimeste elus. Koguduse täiskogusse kuuluvad kõik konfirmeeritud koguduse liikmed, kes eelmisel või jooksva kalendriaastal on käinud armulaua ning tasunud liikmemaksu või teinud liikmeannetuse ning kelle õigusi ei ole kirikukari korras piiratud. Täna kõiki, kes liikmemaksu on tasunud ja palun neid, kes ei ole veel seda teinud, tasuta liikmemaks detsembri kuu jooksul. Täiskogu koosoleku kutsub kokku ja juhatab koguduse õpetaja või praost vähemalt ühel korral nelja aasta jooksul. Täiskogu valib koguduse nõukogu. Koguduse nõukogus on 7 kuni 30 valitavat liiget kes valitakse täiskogu liikmete hulgast. Nõukogu ülesanded on: olla koguduse vaimulikele toeks koguduse usulisel ja kõlbisel ülesehitamisel ning edendada koguduse tegevust. Nõukogu valib koguduse juhatuse, kinnitab koguduse majandusaasta aruande ja eelarve ning täidab muid koguduse elu korraldamise ülesandeid.

Head Johannese Sõnumite lugejad! Täna teid kaastöö ja toetuse eest meie kogudusele möödunud kirikuaastal. Käes on teistsugune advendiaeg kui oleme harjunud! Nüüd on eriti oluline hoolimine ka siis, kui me ei saa üksteisega kohtuda. Kõige nõrgemaks lüliks on inimene, kes elab üksi ja kellel on rasked terviseprobleemid. Teine on olukord peres, suures või väikeses. Kaugtöö on pannud perekonnad uude olukorda. Lasteaia lapsed on kodus, kooliõpilased vajavad arvutit ja interneti õppimiseks. Üksindus, mida paljud peavad tundma, on uus kogemus. Kui raske on elu, kui ei ole kedagi, kes märkab oma ligimese üksindust. Üksteise märkamine muudab elu soojaks. Elus annab

jõudu kogudus, saame olla koos ja meil on osadus üksteisega ja Jumalaga.
Süüdates esimese küünla märkame, et tuba läheb valgeks. Teise küünlaga on valgus suurenenud poole võrra. Siis tulevad kolmas ja neljas küünal, ning korraga on valgus vallutanud pimeduse.

**Kõige ilma õnnistus,
kõige rahva rõõmustus
hakkab meile tulema,
kõik maailma aitama.**

Õnnistatud adventiaega ja uut kirikuaastat.

Piiskop Tiit Salumäe
Koguduse õpetaja

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA DETSEMBRIS.

N, 3. detsember kl 17.30 koguduse kooli 22. tund: Kirikuaasta (jaanimaja).

R, 4. detsember kl 9 hommikupalvus, teenib piiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik). **Kl 18.00** segakoori proov (Toomkirik).

P, 6. detsember kl 11 II advendi jumalateenistus armulauaga. Leeripüha. 25. ja 30. leeriaastapäeva tähistamine. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja Teno Ilves. Laulab toomkoor, dirigent Sirje Kaasik, organist Lia Salumäe (Toomkirik).

T, 8. detsember kl 18.45 toomkoori proov (Toomkirik).

R, 11. detsember kl 9 hommikupalvus, teenib piiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik). **Kl 13.30** teetund (jaanisaal). **Kl 18.00** segakoori proov (Toomkirik).

L, 12. detsember kl 12 noorte kohtumine (jaanimaja). **Kl 16** Piibel kõõgis (jaanimaja).

P, 13. detsember kl 11 III advendi jumalateenistus armulauaga. Lastekirik. Teenivad vikaarõp. Kristel Engman, õp. Kristo Hüdsi, Kalle Jätsa, organist Lia Salumäe (Toomkirik).

Kl 17 adventikontsert. Eesti Teaduste Akadeemia nais- ja meeskoor (Toomkirik).

N, 17. detsember kl 17.30 kogudusekooli 23. tund: Halastustöö ja diakoonia Piiblis (jaanimaja).

R, 18. detsember kl 9 hommikupalvus õpetaja Krito Hüdsi (Jaani kirik).

P, 20. detsember kl 11 IV advendi jumalateenistus armulauaga. Teenivad õpetaja Krito Hüdsi ja Kalle Jätsa. Laulab segakoor. **Kl 14** jõulukontsert. Arsise kellade ansamblid, rahvusooperi solist Heldur Harry Põlda. Piletid 13.- /16.- piletilevis ja kohapeal. (Toomkirik),.

N. 24. detsember kl 17 jõuluõhtu jumalateenistus, 30 aastat toomkiriku taaspühitsemisest.

Teenivad piiskop Tiit Salumäe, õpetaja Krito Hüdsi, Teno Ilves, toomkoor, dirigent Sirje Kaasik, organist Lia Salumäe. Lastenäidend Maria Straussi ja Sirje Jätsa juhendamisel. Otseülekanne ERR. (Toomkirik).

Kl 22 jõuluöö missa. Teenivad piiskop Tiit Salumäe, Kalle Jätsa, organist Lia Salumäe. Solist Endrik Üksvärav ja lapsed (Toomkirik).

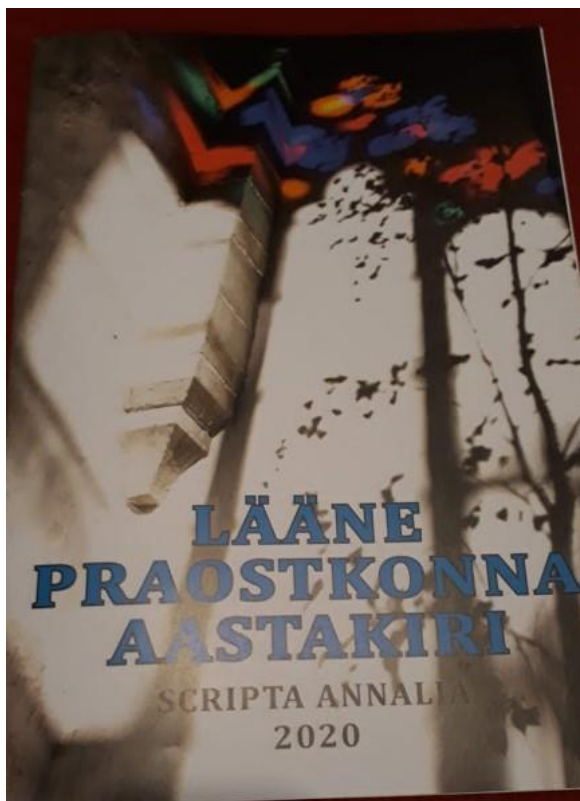
R, 25. detsember kl 11 I jõulupüha jumalateenistus armulauaga. Teenivad piiskop Tiit Salumäe, õpetaja Krito Hüdsi ja Teno Ilves. Laulab segakoor, organist Lia Salumäe (Toomkirik).

P, 27. detsember kl 11 Apostel ja evangelist Johannese päeva jumalateenistus armulauaga. Teenivad õpetaja Krito Hüdsi ja Kalle Jätsa, organist Lia Salumäe (Toomkirik). **Kl 18** johannese päeva kontsertpalvus. Laulavad segakoor Meriko ja naiskoor Kaasike, dirigendid Merike Toro ja Sirje Kaasik. Kõnelevad linnapea Urmas Sukles ja piiskop Tiit Salumäe. Koguduse teenetemärgi üleandmine. Vaba sissepääs. (Toomkirik).

K, 30. detsember kl 19 jõulukontsert. Tallinna Poistekoori ansambel, Stig Rästa jt. Piletiga. (Toomkirik).

N, 31. detsember kl 17 vana-aasta jumalateenistus armulauaga. Teenivad õpetaja Krito Hüdsi, Kalle Jätsa, segakoor ja organist Lia Salumäe (toomkirik). **Kl 23.15** Sylvester vigilia. Teenib piiskop Tiit Salumäe. Muusika Lea ja Lia Salumäe (Toomkirik).

ILMUNUD ON EELK LÄÄNE PRAOSTKONNA AASTAKIRI SCRIPTA ANNALIA 2020.

Infokirja saab koguduse kantseleist või kirikust. Loe: [EELK Lääne praostkond](#) | [Facebook](#)

KUI OLED TULNUD KIRIKUSSE:

- ❖ järgi turvalise hajutamise põhimõtet (2+2 reeglit)
- ❖ desinfitseeri kirikusse sisenedes käsi
- ❖ kanna kaitsemaski või visiiri.

SISERUUMIDES JUMALATEENISTUSEL, KIRIKLIKUL TALITUSEL VÕI ÜRITUSEL

- ❖ istu hajutatult üle ühe pingirea (v.a perekonnaliikmed ja kirikutalitusel osalejad)
- ❖ kui hajutamine pole võimalik, kasuta maski või visiiri
- ❖ tervita ja soovi rahu ilma füüsilise kontaktita.

HAIGE VÕI VIIRUSKANDJAGA KOKKU PUUTUNUD

- ❖ ära liigu avalikes kohtades ega tule kirikusse
- ❖ võta kohe ühendust perearstiga ja järgi juhtnööre
- ❖ võimalusel lase ennast testida
- ❖ jää koju 14 päevaks või kuni analüüsi negatiivse tulemuse selgumiseni
- ❖ väldi kuni haiguse möödumiseni kõiki lähikontakte

- ❖ võta ühendust oma koguduse õpetajaga, kellelt saad nõu ja tuge.

PALVETA

- ❖ viirushaiguse tõttu hukkunud inimeste hingede pärast;
- ❖ COVID-19 haigusega nakatunute tervenemise eest;
- ❖ eneseisolatsioonis viibivate lähikontaktsete inimeste mittehaigestumise pärast;
- ❖ arstide ja meditsiinipersonali eest, et Jumal annaks tarkust, jõudu ja vastupidavust haigete ravimisel ja nende eest hoolitsemisel;
- ❖ kõigi ametnike ja otsustajate pärast, et Jumal annaks neile kannatlikku, tasakaalukat ja tarka meelt õigete sammude astumiseks ja otsuste langetamiseks;
- ❖ viiruse leviku tõttu töö kaotanud inimeste turvalisuse ja sotsiaalsete tagatiste pärast;
- ❖ majandusraskustesse sattunud ettevõtete püsima jäämise pärast;
- ❖ kõigi inimeste hingerahu ja meelekindluse pärast;
- ❖ kogu tekkinud olukorra lahenemise pärast Eestis ja kogu maailmas;
- ❖ Issand Kristus hinge ja ihu arstina tervendab ja õnnistab.

Soovime sulle kannatlikku meelt ja õnnistust!

KOGUDUSE JUHATUSE JA NÕUKOGU TÖÖST.

Koguduse juhatus kogunes 18. oktoobril. Vaadati läbi septembri juhatuse protokoll. Võeti tänuga teadmiseks, et eriolukorra mõju leevendamiseks antud toetus Eesti riigilt on laekunud kogudusele. Kogudus soetas selle abil videotehnika ja trükkis uued missavihikud. Tiit ja Lia Salumäe Haapsalu töö tänapühaks laekus üle kolme tuhande euro, mille sihtotstarve on Jaani kiriku orel- ja torni renoveerimine. Eesti Kooriühingule on esitatud taotlus kollektiivi toetuseks hooajal 2020/2021. Võeti teadmiseks Koopa talu võlaõigusleping. Juhatuses esimees Madis Kütt andis ülevaate raamatupidamise hetkeseisust. Koopa talu ostjad on tasunud ostu eest vastavalt kokkuleppele. Juhatus kinnitas 1. novembril toimuva nõukogu koosoleku päevakorra. Piiskop Tiit Salumäe jagas informatsiooni kirikukogu koosolekust 24.-25. novembril. Kuulati ülevaadet koguduse kinnisvara hetkeseisust ja arendamisest. Otsustati korda teha kantselei koridor, katlamaja ja katel, Ehte 4 vihmaveerennid ja välja vahetada Jaani kiriku katuse katkised kivid. Tutvuti koguduse tööplaanidega. Jõululaupäeval 24. detsembril on toomkiriku taaspühitsemise 30. aastapäev. Vaja on alustada tööd koguduse kroonikaraamatu koostamiseks. Esitatud on materjal Lääne Praostkonna aastakirjale Scripta Annalia 2020. Lääne praostkonna Missio 2021 raames toimuvad peasündmused Haapsalus 19-22. augustil. Erakorraliselt pikk juhatuse koosolek lõppes palvega. Järgmine juhatuse koosolek toimub reedel 11. detsembril.

Koguduse nõukogu praegune koosseis kogunes viimaseks plaaniliseks koosolekuks 1. novembril piiskoplikus toomkirikus. Kohal oli 24 nõukogu liiget, puudus 7 liiget. Päevakorras oli: ülevaade koguduse tegevuse hetkeseisust; Haapsalu koguduse teenetemärgi nominendi kinnitamine; informatsioon koguduse nõukogu valimisest 2021 ja koguduse maksude kinnitamine. Piiskop Tiit Salumäe andis ülevaate koguduse elust käesoleval kriiside aastal. Koguduse juhatuse koosolekud on toimunud reeglina kord kuus. Kõik koosolekud on protokollitud ja protokollid edastatud EELK Konsistooriumile. Kevadine eriolukord muutis koguduse elu plaane, kuna Vabariigi valitsus kuulutas 12. märtsil välja koroonaepeidemia eriolukorra 1. maini, mis kehtis siiski 17. maini. Sellel ajal oli rahvast vähe ka jumalateenistustel, aga ükski jumalateenistus pidamata ei jäänud. Toimusid ka veebipalvused. 4. oktoobril toimus piiskop Tiit ja Lia Salumäe Haapsalu koguduse teenimise 45.

aastapäeva tänapäeva. Lühikonverents „Kirik ja Jumala armastuse sõnumi kuulutajad.“ Linna ja kogukonnaga koos on tähistatud riiklikke tähtpäevi. Noorte ja leiritööst andis ülevaate abiõpetaja Kristo Hüdsi. Toimus esimene e-leerikursus, oli huvitav kogemus. Muusikatööst andis ülevaate organist Lia Salumäe. Koorile oli suureks katsumuseks 3 kuud pausi lauluproovidest. Koor sai jälle laulda 1. Nelipühal. Toimus Vaba Rahva Laul Haapsalu lossiaias. Madis Kütt andis ülevaate koguduse majanduselust. Koroonatõttu oli väga palju Haapsalus turiste ja käidi ka palju kirikutes, küünlalaekumised olid suuremad kui tavaliselt. Nädalavahetusel oli külastajaid 600-700 inimest.

Juhatus ettepanekul kinnitati koguduse teenetmärgi nominendiks Malle Allmere (80). Malle Allmere on Haapsalu Püha Johannese koguduse liige 1990. aastast ja koguduse nõukogu liige 1994. aastast. Ta on olnud koguduse kassapidaja ja revisjonikomisjoni liige. Allmere on pea kolmkümmend aastat osalenud vabatahtlikuna diakooniatöös, korraldanud diakoonia annetasmüüki, keetnud ja katnud lauda külalistele ning kui tervis lubab, tuleb nüüdki meelsasti appi. Ta on eakate teetunni perenaine. Lehte Ilves kirjutas oktoobris 2013 koguduse infokirjas Malle Allmerest artikli „Koguduse kuldvara.“ Sealt on lugeda: „Nõnda on ta rohketes ametites koguduse juures töötanud 1990. aasta sügisest, mil käis leeris ja sai koguduse liikmeks. Vastse liikme esimene töö koguduses oli jõulukuuskede viimine vanadele inimestele. Kuused, neid oli sadakond, tõi ja aitas laiali vedada koguduse tollane kirikumees ja majandusjuht Vladimir Mikson. „Kuuski vedasime jõuluks laiali 2–3 aastat, siis tulid toiduabipakid, viisime neid inimestele koju,“ meenutas Malle Allmere. Siis hakkasid nad koos Liidia Loodusega eakate teetundi tegema. Liidia hoolitses teetunni sisulise külje eest, Malle, et oleks midagi lauale panna. Malle on olnud Jaani kiriku perenaine ja koristaja. ”

EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse teenetemärk on ladina rist hõbedast valmistatud lendutõusva kotkaga, kelle pead ümbritseb nimbus ja jalad on kuldsed. Koguduse teenetemärki antakse 2003. aastast kogudusele ja Haapsalule eriliste teenete eest. Teenetemärk antakse traditsiooniliselt üle püha evangelist Johannese päeval 27. detsembril Haapsalu toomkirikus.

Koguduse nõukogu valimisest aastal 2021 jagas informatsiooni piiskop Tiit Salumäe. Lõplikud otsused teeb novembris kogunev EELK kirikukogu. Koosoleku lõpus avaldas piiskop tänu koguduse nõukogule, juhatusele, revidendile, kõigile töötajatele ja koguduse toetajatele. Koosolek lõppes lõpupalve ja õnnistamisega.

Tiit Salumäe ja Kristo Hüdsi

MEIE ISA PALVE IX.

Ja ära saada meid kiusatusse!

„Ära saada meid kiusatusse“ on sõna-sõnaliselt täpne tõlge Matteuse evangeeliumi salmist Mt 6:13. See salm on sageli tekitanud küsimusi. Kas Jumal ise saadab meid kiusatusse? Ütleb ju Pühakiri: „Ärgu kiusatav öelgu: „Jumal kiusab mind!“ Sest Jumalat ei saa kiusata kurjaga, Tema ise ei kiusa kedagi.“ (Jk 1:13) Meie Isa palve teises versioonis on evangelist Luukas sama palve sõnastanud nii: „Ja ära lase meid sattuda kiusatusse!“ (Lk 11:4) Siingi palutakse Jumala kaitset kiusatuse eest, kuid ei väideta, et Jumal ise inimesi kiusatusse saadab. Jeesus manitseb oma jüngreid: „Valvake ja paluge, et te ei satuks kiusatusse!“ Apostel Paulus selgitab Korintose kogudusele, kuidas usus tugevad, kes teavad, et kõik toidud on puhtad Jumala silmis, peaksid suhtuma usus nõrkadesse, kes arvavad, et mõned toidud on keelatud: „Seepärast, kui söök viib kiusatusse mu venna, siis ma enam kunagi ei söö liha, et ma oma venda ei viiks kiusatusse.“ (1Kr 8:13)

Kiusatus on seega midagi halba, millest tuleks tingimata hoiduda. Ja nii see tõesti ongi, kui mõistame, et kiusatus on soov või mõte teha midagi Jumala tahte vastast. Kui meie tahe on kindlalt suunatud Jeesusele ja täielikus kuulekuses Tema järgimisele, siis juba see iseenesest hoiab meid enamikul juhtudest kiusatusse sattumast.

Kas kiusatuses on ka midagi head? Issanda vend Jaakobus kirjutab: „Pidage seda lausa rõõmuks, mu vennad, kui te satute mitmesugustesse kiusatustesse, kuna te teate, et teie usu läbikatsumine teeb teid kannatlikuks.“ (Jk 1:2-3) Ja mõni salm edasi: „Õnnis on mees, kes peab vastu kiusatuses, sest kui ta on läbi katsutud, siis ta saab pärjaks elu, mille Issand on töötanud neile, kes teda armastavad.“ (Jk 1:12) Kiusatus on seega hea, kuna sellega katsutakse läbi meie usku. Kiusatus on usuproov. Iga kord, kui seisame valiku ees, kas teha Jumala tahte vastu või jääda Talle kuulekaks, on just meie usk ja usaldus see, mis aitab teha õige valiku. Iga korraga, kui teeme õige otsuse, muutub meie usk tugevamaks.

Kuidas siis teame, et kiusatused ikkagi ei tule Jumalalt, kui need aitavad meie usku kasvatada? Kuna Pühakiri seda väidab ja kuna Jumal ei saa olla iseendaga vastuolus ega tegutseda omaenda tahte vastu. Jumal ei saa meid ahvatleda pattu tegema. Jeesus ütleb: „Häda maailmale ahvatluste pärast! On küll paratamatu, et kiusatused tulevad. Kuid häda sellele inimesele, kelle kaudu kiusatus tuleb!“ (Mt 18:7; vrd Lk 17:1) Seepärast keelabki Paulus olla oma usukaaslastele kiusatuseks. Patule ahvatlemine on samuti patt, kuid Jumal lubab siiski teatud piirides ahvatlejatel tegutseda, sest Tema on töötanud kõik halva, mis Tema lastele juhtub, pöörata viimselt nende kasuks. (Rm 8:28: Ent me teame, et neile, kes Jumalat armastavad, laseb Jumal kõik tulla heaks – neile, kes on Tema kavatsuse kohaselt kutsutud.) Kiusatused on sellest üks näide. Inimeste ja esmajoones kristlaste suurim kiusaja on muidugi see vana madu saatan, kuid ega Martin Luther teda ilmaaegu nimetanud „Jumala kuradiks“ – Jumal on saatana tegutsemisele seadnud piirid ja tema kurjad jumalavastased teod teenivad lõpuks ikkagi Jumala eesmärki.

Paljusid kristlasi teeb murelikuks küsimus, kas kõik need mõtted ja soovid, mis meil kiusatuses olles peast läbi käivad, on samuti patt. Vahel võivad need soovid olla üsna pöörased. Kiusatused ise ei ole patt, vaid neile järeleandmine. Teame, et Jeesuselgi olid kiusatused, millest mõnda võib samuti nimetada üsna pööraseks, kuid Jeesus oli patuta, kuna ei andnud neile iialgi järele.

Pühakirjas on kirjeldatud kaht kiusamislugu, kus Jeesusel tuli vastu seista saatana ahvatlustele. Esimest nimetatakse kõrbekiusatuseks, kuna kiusaja tuli Jeesuse juurde, kui Ta oli kõrbes 40 päeva paastunud (Mt 4, Lk 4). Püha Vaim ise ajas Jeesuse pärast ristimist kõrbe, kuna need kiusatused olid Talle väga vajalikud, et saada selgust oma missioonis: kas Ta peaks püüdma saavutada populaarsust inimeste hulgas imetegijana, rahvahulkade toitjana ja taotlema maist võimu, või käima alandlikult seda teed, mida Isa Talle näitab ja mis lõpuks viis Kolgatale. Jeesus valis Jumala tee ja kuigi Ta tegi ka imesid, toitis rahvahulki ja saavutas ka mõneks ajaks populaarsuse, ei pidanud Ta seda kõike kunagi oma missiooniks.

Kõrbekiusatused tõrjus Jeesus tagasi küllalt kergesti, meenutades, mida Jumal oli öelnud oma sõnas. Hoopis midagi muud toimus Ketsemanis enne ristile minekut, kus Jeesuse inimlik tahe ilmselt

esimest korda Tema elus vastandus Isa tahte. Just see kiusatuslugu peaks olema meie jaoks eriti oluline, sest see kirjeldab ka meie endi olukorda kiusatustes olles. Kas valida oma tahe või Isa tahe? Jeesus andis Isale teada oma tahte ja palvetas seejärel: „Ometi ärgu sündigu nõnda, nagu mina tahan, vaid nii nagu Sina!“ (Mt 26:39). Paneme tähele, et mõlemas kiusatusloos oli Jeesus täiesti üksi, ilma ühegi pealtnägijata. Pühakiri ei teata meile, et Jeesus oleks oma kõige lähematele jüngritelegi väga palju jutustanud oma sisemistest võitlustest, otsingutest, kaalutlustest. Kuid neid kaht kiusamislugu võisid jüngrid teada saada ainult Jeesuse enda käest. Et Jeesus pidas oluliseks neist oma jüngritele rääkida näitab, et nendele lugudele mõtlemine, nende analüüsimine ja mõtestamine ning Jeesuse eeskuju järgimine on tohutu tähtsusega meie usu elu jaoks.

Küllap on meile kõigile tuttav see ülisuur kahetsuse ja pettumuse tunne, kui oleme kiusatusele järele andnud, teinud seda, mida tegema ei peaks ning tõdenud, et keelatu tegemine ei toonudki meile seda rahuldust või naudingut, mida ootasime. Siiski ununeb kummalisel kombel täpselt samas kiusatuses olles see kahetsus ja pettumus ning väga sageli jääme taas ja taas samale kiusatusele alla. Kas Pühakiri annab mingeid juhiseid, kuidas praktiliselt kiusatusi võita? Jeesuse soovitusel juhtisime juba tähelepanu: „Valvake ja paluge!“ Ent Jumal annab ka püha Pauluse sule läbi meile päris imelise töotuse: „Senini pole teid tabanud muu kui inimlik kiusatus. Aga Jumal on ustav, kes ei luba teid kiusata rohkem, kui te suudate taluda, vaid koos kiusatusega valmistab ka väljapääsu, nii et te suudate taluda.“ (1Kr 10:13)

Jumal ei luba meid kiusata rohkem, kui me suudame taluda! See tähendab, et kui anname kiusatusele järele, siis ei olnud me veel jõudnud oma taluvuspiirini. Meile endile võis küll tunduda, et „enam ei jaksa“, kuid Jumal teab meie võimeid ja suutlikkust. Jumal annab siin selgesõnalise töotuse, et kui taluvuspiirini jõuame, valmistab Ta ise meile väljapääsu. Sellest töotusest lähtuvalt ei peaks Jumala lapsed tegelikult kunagi kiusatusele alla jääma, kui neil oleks vaid piisavalt usku ja usaldust. Kiusatus võib vahel tuua kaasa talumatuna näivaid kannatusi, nii füüsilisi kui hingelisi, kuid usaldades Jumalat, et Tema ei lase meil rohkem kannatada, kui suudame, võime rahulikult oodata Jumala abi ja väljapääsu. Kui kannatus kestab ja abi pole saabunud, siis võime olla kindlad, et meie jõud pole veel lõpukorral.

Kuidas peaksime siis mõistma Issanda palve 6. palvet: Ära saada meid kiusatusse? Teades, et kiusatusele järele andmine pole Jumala tahe, võiksime seda mõista palvena: Ole meile abiks meie kiusatustes!

Karin Teder

NOVEMBRIKUU „PIIBEL KÖÖGIS.“

Teen kokkuvõtte novembrikuu „Piibel köögis“ kohtumisest 21. novembril Jaanimajas. Ilm oli tuuline, sombune ja vihmane. Hilinesin „Piibel kööki“ nagu alati väga hõreda bussiliikluse tõttu laupäeval Uuemõisa ja Haapsalu vahel. Laenates seegi kord Oskar Lutsu avalauset „Kevadest“, siis „Piibel köögis“ oli juba alanud, kui mina kohale tormasin. Köögis oli kuldtaalrite valmistamine juba täies hoos. Kõigil olid vastavalt reeglitele maskid näo ees. Loodetavasti andestavad tublid kokad mulle ükskõiksuse söögitegemise suhtes. Saladuskatte all võin öelda, et reporter sõi kõik kausid ja potid tühjaks. Tulime kokku, et osaduses olla, koos Piiblit uurida ja piibliteemalist toitu valmistada. Õdusa piiblitunni teemaks oli mind väga kõnetav tähendamissõna südametust sulasest (Matteuse 18:21-35) ja selle pidas Sirje Jätsa, kes ka lahkelt oma konspekti jagas abiks artikli kirjutamisele:

„Tähendamissõna südametust sulasest räägib andeksandmisest, mis on inimesele raske, kui keegi on meist halvasti rääkinud, olnud tänamatu, on ülekohtuselt meid hukka mõistnud, ei ole meid õigesti hinnanud – siis on esimene tunne solvumine. See kõik on ju patustamine meie vastu (halvad mõtted, sõnad, teod, tegematajätmissed) ja nii inimlik on solvuda. Ka jüngrite hulgas võis olla lahkkelisid. Olid nad ju erinevatest peredest ja erineva kasvatusel ja iseloomuga. Mõned rahulikud ja teised ägedaloomulised. Evangeeliumidest teame, et üks nendest oli üsna keevaline: kui Jeesust tuldi vangistama, tõmbas ta mõõga välja ja lõi ülempreestri sulasel kõrva peast. Neil võis ka omavahel olla palju arusaamatusi nagu ikka inimeste vahel. Sellepärast ehk tekkiski küsimus: mitu korda peab andeks andma? Seitse korda tundus juba päris palju. Jeesus räägib loo andeksandmisest ja

andekssaamisest.

Matteuse 18:23-30: Kuninga sulane oli talle võlgu. Kuningal on võim ja ta oleks võinud isegi mitte vaadata sulase peale. Sul ei ole raha maksta, siis on sinuga kõik. Summa oli üüratu. Kuningas käskis müüa kõik, mis tal oli (Matteuse 18:25). Kas müüdav oleks katnud võlasumma, seda me ei tea. Õnneks halastas kuningas ta peale (Matteuse 18:26 -27). Siin on öeldud: ole minuga pikameelne. Armastust iseloomustatakse pikameelsusega, kannatlikkusega: „Armastus on pika meelega” (1Kr 13:4). Ainult Jumalal on võimalus selliseks halastuseks, et Ta kustutab meeletu võla, mis meil Tema ees on. Meie saame omakorda andestada vaid siis, kui elame koos Jumalaga ja saame Temalt jõudu. Kuidas käitus siis see sulane, kes oli vabanenud üüratust võlast? (Matteuse 18: 28-30) Sulane haaras oma kaassulasest kinni, kätkestas teda ega kuulanud teise sulase anumist. Enne oli tegu kuninga ja sulasega, isanda ja alluvaga. Nüüd olid kaks sulast võrdsetel positsioonidel inimesed.

Meie ja Jumal. Jumal on meile kõik eksimused andeks andnud, kui me palume Temalt andestust, nagu tegi kuningas sulase suhtes. Meie ja kaasinimene. Mida me teeme kaasinimesele? Kas oleme andestavad või unustame, mida meile on andeks antud? Ütleme, et see oli nii suur ülekohus, seda ma andestada ei saa või annan andeks, aga ei unusta kunagi.”

Sirje ütleb, et kuuleb seda üsna tihti ja natuke kurvaks teeb just see, et inimesed õigustavad oma andeksandmatust ka sellega, et alati tundub mulle tehtud ülekohus suurem, kui ülekohus, mida teistele olen teinud. Talle tundub, et andeksandmine on raske sellepärast, et meie ego saab alati natukene alla surutud, kui palume teistelt andestust. Ilma Jumalata ongi raske andeks anda oma kaasinimestele.

Sirje õppis sellest tähendamissõnast ja ka meie, et alati, kui on raske andeks anda, kui tundub, et meiega on ülekohtuselt käitunud, siis on võimalus paluda Jumalalt andestavat meelt. Suurim ja kauneim andekspalumine on tema ja kõigi kristlaste jaoks Jeesuse tegu, kui Ta palus ristil oma ristilööjate eest: „Isa, anna neile andeks, sest nad ei tea, mida nad teevad.”

KULDTAALRID

Koostisosad: 1 bataat, 1 nuikapsas, 1 suvikõrvits, paprikapulbrit, 50 g maisihelbeid, 50 g riivsaia, 2 muna, jahu, 3 sl küpsetusrasva, 250 g kohupiimapastat, 50 ml piima, 2 sl sidrunimahla, suhkrut, soola, pipart, 1 kimp murulauku.

Koori bataat ja nuikapsas ning lõika 1 cm paksusteks viiludeks. Pese suvikõrvits ja lõika samuti 1 cm viiludeks. Keeda bataadi- ja nuikapsaviile 3-4 minutit soolases vees, loputa külma veega ja tupsuta köögipaberiga kuivaks. Maitsesta kõik aedviljad soola, pipra ja paprikapulbriga. Peenesta maisihelbed ja sega riivsaia. Pane eraldi supitaldrikutesse lahti klopitud munad, jahu ning riivsaia-maisihelbe segu. Kasta aedviljaviilud kõigepealt jahu sisse, siis muna ja seejärel riivsaia-maisihelbe segu sisse. Vajuta paneering korralikult kinni. Kuumuta pann ja sulata sellel rasv. Prae viilud pannil

keskmisel kuumusel mõlemalt poolt krõbedaks, umbes 3-4 minutit. Hoia taalreid kuni serveerimiseni 100-kraadises ahjus küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadil soojas.

Kastme jaoks sega omavahel kohupiimapasta, piim, sidrunimahl, suhkur, sool ja pipar. Lisa peeneks hakitud murulauk ja serveeri koos taalritega. Head isu!

Retseptid valis ja tõlkis Maria Strauss.

Allikas: <https://www.schule-und-familie.de/rezepte/deftige-speisen/goldtaler.html>

Anne Vooremaa

EELK JA LÄÄNEMAA VAIMULIKKOND – 45 AASTA PEEGELDUSED.

Religiooniloolase prof dr. Priit Rohtmetsa lühendatud ettekanne Tiit ja Lia Salumäe 45 aasta teenimisele pühendatud konverentsilt 4. oktoobril 2020.

Lääne praostkonnas algas ligi poole sajandi eest uus aeg, kui siia jõudsid Tiit ja Lia Salumäe, aga esmalt pöördun 1975. aastasse ja vaatan Lääne praostkonna aruannet, mille praost, Mihkli koguduse õpetaja Gustav Maarand saatis Tallinna kirikuvalitsusse.

Gustav Maarand märkis 1975. aasta kohta, et Haapsalu Jaani koguduse kauane õpetaja, praost assessor Eerik Hiisjärv määrati 1. augustist 1975 Tallinna piiskopliku toomkoguduse õpetaja kohale. Vabaks jäänud Jaani koguduse õpetaja, Martna ja Noarootsi koguduse hooldajaõpetaja kohale määras peapiiskop 31. juulil 1975 õpetajaameti kandidaadi Tiit Salumäe (23) 1. septembrist 1975.

Samast ajast asus tööle koorijuhina 19-aastane Lia Salumäe, kes oli lõpetanud Tallinna muusikakooli koorijuhtimise eriala. Kooriproovid olid 1–2 korda nädalas (segakoor). 1. jaanuarist määrati Lia Salumäe koguduse organistik

14. septembril 1975 peeti Haapsalus uue vaimuliku puhul armulauaga jumalateenistus, jutlustas ja pihikõne pidas assessor Hiisjärv, kaasa teenis ka Tiit Salumäe. Aasta 1975 oli Salumäele eriline: abiellumine, uus töökoht, kooli lõpetamine, ordinatsioon 5. oktoobril ja introduksioon 14. detsembril 1975. Koguduse peale seadmise viis läbi peapiiskop Alfred Tooming. Kohal oli üle 500 koguduseliikme.

Lääne praostkonna vaimulikkond 1975. aastal

1975 oli Lääne praostkonnas 13 kogudust: Haapsalu Jaani, Karuse, Kirbla, Kullamaa, Lihula, Lääne-Nigula, Martna, Mihkli, Märjamaa, Noarootsi, Piirsalu, Ridala ja Varbla. Neid teenis kolm õpetajat, viis aseõpetajat ja diakon.

Õpetajaist vanim oli Friedrich Pohlamets, Lääne-Nigula koguduses aastast 1931. Gustav Maarand oli 63 ja teenis Mihkli kogudust 1945. aastast. Teistel vaimulikel polnud teoloogilist kõrgharidust. Et teoloogiline haridus oli vaimlikuameti ordinatsiooni eeltingimus, teenisid nad aseõpetajatena, 1940.–1950ndail ka jutlustajate ja mõni diakonina. Diakone oli luteri kirikus üksikuid.

Aseõpetaja Armand Leimann (52) teenis Kullamaa ja Piirsalu kogudust. Märjamaal teenis 38-a aseõpetaja Einar Laigna, Lihulas oli 60-a Hermann Lusikas. 70-a Erich Kaasik hooldas Ridalat, Noarootsis teenis 75-a diakon August Viht.

Nii võib öelda, et 23-aastane Tiit Salumäe oli Lääne praostkonnale nagu Jumala ime.

Nõukogude võimu laastav mõju

1970ndail oli religioon taandumas, lüües kõige rängemalt luteri ja õigeusu kirikut. Kui 1970 oli luteri kirikul 94 332 annetajaliiget, siis 1979 oli neid kolmandiku võrra vähem. Madalseis oli 1986, mil annetajaliikmeid oli 48 590.

Leeriskäijate hulk jõudis madalseisu 1978, mil konfirmeerituid oli 481. Ristitute arvu madalseis tuli aasta varem, siis oli 617 ristitut.

Lääne praostkonnas ristiti 1975. aastal 17 ja konfirmeeriti samuti 17 inimest. Annetajaliikmeid oli Haapsalus 308, aasta varem oli neid 352.

Oma mõju avaldas ka vaimulike töötajate puudus. Usuteaduse instituudi 1960. aastail lõpetanud vaimulikud saab kokku lugeda kahe käe sõrmedel. Nõnda töötaski 1970. aastal luteri kirikus 88 õpetajat ja aseõpetajat, kaks diakonit ja 21 jutlustajat. 37 kogudust 145-st olid vakantsed. Veelgi murettekitavam oli vaimulike keskmine vanus - üle 60 aasta. Vaimulike puudus avaldas mõju ka usuelule - kui vaimulikku kohapeal polnud, oli usuelu loid.

1975. aastal võttis praostkonna pühapäevastest jumalateenistustest keskmiselt osa u 350 inimest. Kirikupühadel, eriti jõulude ajal, oli inimesi 600 ringis. Jumalateenistusi peeti aasta jooksul 535, armulauaga teenistusi oli 126. Armulaualisi oli 1909. Ka see arv oli languses ja jõudis madalseisu 1987, mil armulaualisi oli praostkonna peale 1567. Ent nii nagu usuelu üldse, pöördus ka armulaua käijate hulk kümnendi lõpul tõusule - 1995. aastaks oli see juba 5981.

1975. aastal murti mitmel korral kirikuisse. Karusel varastati kroonlühter, kantsli külgedelt apostlite ja Kristuse puust reljeefid, altariit küünlajalad, klaasvaas jm kirikuvara. Kirblas tungiti kirikusse akna kaudu, vargad viisid altariit kaks viieharulist valgest metallist lühtrit ja altarivaibad. Lihulas viisid vargad 26. oktoobril ära 3,3 m kõrguse altarimaali.

Haapsalu kogudus 1975. aastal

6. oktoobril 1975 sõlmis kogudus ostu-müügi lepingu, omandades pool maja Suur-Liiva tänaval. Varem oli majas elanud Eerik Hiisjärv. Majas asus koguduse õpetaja korter ja koguduse kantselei, seal käisid ka koguduse koori proovid. Kooris oli 10 naist ja 3 meest.

Jumalateenistusel oli pühapäeviti keskmiselt 70 inimest. Armulaud oli reeglipäraselt iga kuu esimesel pühapäeval, suurtel kirikupühadel ja alati, kui oli soovijaid.

Nagu mujal Eestis, peeti ka Läänemaal surnuaiapäeva pärast ilmalikku püha. Lube andis omavalitsus ja tavaliselt olid kiriklikud surnuaiapäevad seetõttu alles augustis-septembris. Näiteks 1975 oli Haapsalu koguduse surnuaiapäeva 28. septembril. See mõjutas ka osalejate arvu, neid oli u 200. Tiit Salumäe pühitses Metsakalmistu, sest surnuaiapäeva peeti seal esimest korda.

Kirikuvanemaid koguduses toona polnud, igal jumalateenistusel oli kolm vabatahtlikku, kes korra eest vastutasid. Koguduse käitumise kohta jumalateenistusel oli Tiit Salumäel palju häid sõnu, ehkki ta mainib, et häirib koguduseliikmete valjuhäälnu jutt enne teenistust. Koguduse laul on rahuldav, tuttavaid koraale lauldakse kõvasti, aga tihti oma tempoga, organisti arvestamata. Pisutki võõramaid koraale aga ei üritatagi laulda.

Koguduse õpetaja on pärast jumalateenistust korraldanud koraalide õppimist, et esile tõsta koguduse laulu tähtsust. Orel vajab lähemas tulevikus remonti. Tiit Salumäe leiab, et ametitalitustel on koguduse lauluga kurvad lood. Matustel on vaid üksikud, kes oskavad koraale laulda. Osa oskab, aga ei julge laulda - usuaegade tundmist peetakse häbiasjaks ka koguduse enda keskel. Soovitakse kõiges olla kõrvalseisja.

Kõik aruanded kõnelevad, et koguduse liikmed janunevad vaimuliku kirjanduse järele.

1980. aastal Lääne praostkonnas

Lääne praostkond oli 1980. aastaks vaimulike poolest tüki maad paremas seisus kui viie aasta eest. Vaimulikke oli küll niisama palju kui enne, kuid tööle oli tulnud uusi õpetajaid ja aseõpetajad. Kiriku tööpõllule olid jõudnud vaimulikud, kes kujundasid järgmiste aastakümnete usuelu Läänemaal. Tiit Salumäe oli 1979 detsembrist võtnud praktikale üliõpilase Jaan Jaani.

Salumäel oli hooldada ka Ridala kogudus. Ühel päeval nädalas, kolmapäeviti, viibis ta Tallinnas, sest töötas Usuteaduse Instituudi raamatukogu korraldajana. Ülesandeid oli teisigi: töö lauluraamatukomisjonis, Luterliku Maailmaliidu Euroopa kirikute konverentsi ettevalmistamise komisjoni töö. Peapiiskopi ülesandel on aruandja koostanud käsikirju konsistooriumi trükistest.

Ent kuidas oli olukord teiste kogudustega?

1980. aastast teenis Varbla kogudust aseõpetaja Reet Mägedi, kes oli ka Häädemeeste ja Treimani õpetaja. Hooldatavaid kogudusi oli seitse - rohkem kui pooled. Oli kolm õpetajat ja neli aseõpetajat.

1977. aastast oli Kullamaal aseõpetaja Ants Leedjärv, kes hooldas ka Piirsalu ja Noarootsi kogudust. Märjamaal teenis 1. novembrist 1979 aseõpetaja Priit Rannut, kes elas Tallinnas.

Kiriklike talituste arvud olid kasvanud, ka ristituid oli rohkem: 27, neist mehi 17 ja naisi 10. Juba viiendat aastat peeti oikumeenilist palvenädalat. Palvapäevad toimusid nii Haapsalus kui ka mujal praostkonnas. Jumalateenistused palvenädalal olid õhtuti.

Haapsalus tähistati 1980. aastal Jaani kiriku kivialtari 350. aastapäeva. 14. detsembril 1980 külastasid kogudust Luterliku Maailmaliidu delegaadid. Kogudusele oli see suur elamus, sest esimest korda võis vastu võtta väliskülalisi. Kirik oli rahvast täis.

Kui 1975. aastal oli praostkonnas annetajaliikmeid 4077, siis 1980. a 3400, 1985. a 2970 ja 1987. a 2771. Kuigi langus jätkus, oli 1980. aastate algul usuelu Lääne praostkonnas elavnenud, juurde tuli noori vaimulikke.

1985. aastal töötas praostkonnas vaid kaks õpetajat ja viis aseõpetajat. Õpetajata kogudusi oli kuus. Tiit Salumäe juures olid jätkuvalt praktilik tudengid. 1983. aastast näiteks Valdek Johanson.

1985. aasta aruanne märgib, et Karusele, Lihulasse ja Martnasse oli teenima tulnud 24-aastane aseõpetaja Endel Apsalon. Kullamaal jätkas teenimist 37-aastane Ants Leedjärv. 15. juulist 1982 teenis Lääne-Nigula kogudust aseõpetaja Leevi Reinaru, kes oli 1985. aastal 28. Ta hooldas 1983. aastast ka Noarootsi kogudust. Varblas teenis endistviisi Reet Mägedi.

Noorenenud vaimulikkond pidas varasemaga võrreldes rohkem jumalateenistusi. 1985. aastal peeti kokku 798 jumalateenistust, neist armulauaga 130. Armulauale võeti kirikus 1677 inimest. Ristimisi oli 28, konfirmeerimisi 26.

1980. aastad Haapsalus

Elu Haapsalus elavnes jätkuvalt. Tiit Salumäe ülesannete nimekiri oli täienenud: 1982. aastast oli ta abipraost, tegeles väliskülaliste vastuvõtuga, oli tõlk. Teenis Ridala koguduse kõrval 1981. aastast ka Puškino luterlikku kogudust.

1985. aasta aruandes mainitakse, et jätkub Jaani kiriku abihoone ehitus. Uus hoone krohviti, paika pandi ukсед-aknad. Teisi Läänemaa kirikuid oli hakatud varasemaga võrreldes usinamalt remontima. Haapsalu koguduse koor pidas 1985. aastal 50 proovi ja esines 35 korda.

1985. aastal peeti Haapsalus juba 10. korda oikumeenilisi palvapäevi. 5. oktoobril 1985 tähistati Tiit Salumäe ordinatsiooni 10. aastapäeva. Jutlustas Usuteaduse Instituudi professor Elmar Salumaa.

1990. Murranguaeg

Eesti iseseisvuse taastamine tähendas murrangut ka usuelus. 1990 töötas praostkonnas kolm õpetajat ja neli aseõpetajat. Tiit Salumäe juures oli praktilik teoloogiatudeng Peeter Paenurm. Praostkonda tuli tööle Heiki Reila, kes oli Ridala ja Martna koguduse õpetaja.

1990. aasta jõulust võeti taas kasutusele Haapsalu toomkirik. Taasalustas Vormsi kogudus. Suur remont – riigi kulul, nagu praostkonna aruandes öeldi – jätkus Mihkli kirikus. Kogudustele oli hakatud tagastama vara, juba 1990. aastal tehti töid Martna pastoraadihoones.

Pühapäevakool tegutses kümnes koguduses, lapsi oli kokku 904, õpetajaid oli 43, lasterühmi 41. Pühapäevakooli õpetajatele korraldati seminare, maakondlikul tasandil sündis väikese laulupeona ühine pühapäevakoolide päev. Aruanne sedastab, et lapsed on esimesed sõnumiviijad kodudesse, sest vanematel kristlik kasvatus enamasti puudub.

Jumalateenistusest osavõtt oli kasvanud. Kui 1987 oli pühapäeviti kirikus praostkonna peale 255 inimest, siis 1990 juba 393. Jumalateenistuste arv oli veelgi kasvanud, ulatudes 805-ni. Kui 1970.-1980ndail oli ristimisi paari-kolmekümne ringis, siis 1990 oli 879 ristimist, sh 372 täiskasvanut.

Ajastule tunnuslik oli välismaal asuvate sõbruskoguduste külastamine ja külaliste vastuvõtmine. Mihklis korraldati kihelkonna kultuuripäev, peeti emadepäeva jumalateenistusi. Noarootsi päeva käigus õnnistati Riguldi kabel ja avati Vabadussõja ausammas. 1991. a. toimus Missio Läänemaa.

Olukord senise väärtusruumi ümberhindamiseks oli küll soodne, kuid praost Maarand möönis, et „eksitakse vapralt dekalooigi kõigi käskude vastu“. Enim eiratakse pühapäeva pühitsemise käsku. Maarand lisab, et aeg jumalasõna kuulutamiseks on soodne, kuid moodi on läinud kõik mis müstiline ja seletamatu. Populaarsed on nõiad, spiritistid, astroloogid, hüpnotisöörid.

Uus aeg, uus hingamine

Uus aeg tõi ka vaimulikkonnale uue hingamise. Konsultatiivpäevade asemel hakati pidama Lääne praostkonna õpetajate konverentsi. Vaimulikkonna hulgas torkas endiselt silma suur ase- ehk diakonõpetajate arv.

Vaimulike hulk oli kasvanud. Tiit Salumäe, Gustav Maarand, Reet Mägedi, Priit Rannut, Leevi Reinaru, Ants Leedjärv ja Peeter Paenurm, nende kõrval teenisid nüüd kogudusi diakonid Arvo Orav (Noarootsi), Uno Põldmann (Märjamaa), Ants Rajando (Vormsi), Kaido Saak (Hanila ja Karuse), Kari Tynkkynen (Kirbla, Lihula ja Mihkli). Kõik nad olid tööpõllule jõudnud juba 1991. aasta järel.

Vaimulikele lisandus muid ülesandeid. Tiit Salumäest sai kirikuvalitsuse liige, ta oli EELK esindaja Eesti Kirikute Nõukogus, ajalehe Eesti Kirik kolleegiumi, EELK ja Eesti Vabariigi Valitsuse ühiskomisjoni kultuuriväärtuste komisjoni liige.

1995 oli praostkonna kogudustes 3370 annetajaliiget (1975. a. 4077, 1980. a 3400). Peeti 1568 jumalateenistust, neist 340 armulauaga (1985 oli 798 jumalateenistust, neist 130 armulauaga). Mitu kogudust olid tagasi saanud oma maja või ehitanud uue. Kui 1995 pühitseti Märjamaa ja Lihula koguduse maja, oli igal kogudusel oma pastoraat.

Toimetanud Lehte Ilves

SAAME TUTTAVAKS – LEHTE PALTS.

Kes palju teeb, see palju jõuab. – See vanasõna sobib kindlasti iseloomustama meie pikaagest koguduseliiget Lehte Paltsi. Teda võib näha pühapäeviti kirikuvalvurina jumalateenistusel või suviti Jaani kirikus teelisi vastu võtmas, abistamas talgutöödel või diakooniamüügis. Lisaks on ta sage osaleja koguduse teetunnis, pühendunud õpilane kogudusekoolis ja ustav kirikuline pühapäevasel jumalateenistusel. See kõik annab Lehte südamerahu ja hingetuge.

Lehte Palts on sündinud ja kasvanud Haapsalus. “Minu vanemad olid tublid tööinimesed,” nendib ta. “Isa töötas KEKis ja ema Kalakombinaadis, hiljem Lääne Kaluris.” Peres kasvas neli last, pesamuna Lehtel oli kaks vanemat venda ja üks õde.

Kuna Lehte tegeles kooliajal aktiivselt vehklemisega, on tal sellest ajast eredalt meelde jäänud just

võistlusreisid. Käidud sai Nõukogude Liidu eri paikades: Moskvast, Leningradis, Minskis, Bakuus ja mujal. Sporditüdruku õppeedukus oli korras ning ta vabastati seoses treeninglaagri ja võistlustega isegi 8. klassi ehk tollase põhikooli lõpueksamitest.

Kõige helgemad lapsepõlvemälestused on seotud koolivaheaegadega, mis möödusid vanavanemate juures maal. Ka esimesed kokkupuuted usuga on pärit just sealt. “Mamma oli jumalainimene, käisime temaga koos palvemajas. Mäletan, kuidas ta õhtuti toolil istudes jumalasõna luges ning päevatööst räsituna seejuures tihti tukkuma jäi. Mamma-papa juures ei olnud kunagi tööst puudust,” jutustab Lehte. Seal algas karjaskäik ja kõplamine. Esimesed rubladki said teenitud kolhoosipõllul rohimise eest.

Pealinnast tagasi kodulinna

1970 lõpetas Lehte tolleaegse Haapsalu 1. Keskkooli ning õpingud viisid ta viieks aastaks Tallinnasse. Lisaks õpingutele peab Lehte tudengiajast oluliseks suvist osalemist Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas, mis kasvatas tööarmastust ja leevendas rahamuresid. Tollase Tallinna Polütehnilise Instituudi (praegu Tallinna Tehnikaülikool) majandusteaduskonna lõpetanud noor neiu suunati 1975 „Haapsalu“ teeninduskombinaati, tagasi kodulinna. Kombinaadi esimene kontor asus praeguses Talumehe kõrtsi hoones. Lehtel on meeles, kuidas 1982. aastal valmis Lihula maanteel uus teenindusmaja hoone, mis tundus siis nii ilus ja uhke. Selle ehitamisega oli tihedalt seotud ka Lehte abikaasa, kes töötas teeninduskombinaadis peainsenerina. Lausa raske ja valus oli Lehtel vaadata, kuidas aastaid tagasi ilmus selle maja peale alkoholipoe reklaamsilt.

Läbi eluraskuste Jumala juurde

Lehte abikaasa oli pärit Raplast ja sealses kirikus leiris käinud. Perre sündis kaks poega. Vanem poeg Keijo ristiti 1988. aasta detsembris Jaani kirikus, kuid päriselt koguduse juurde tuli Lehte siis, kui abikaasa ootamatult raske haiguse tagajärjel suri: “Jäin üsna noorelt kahe väikse lapsega üksi. Lein oli suur ja vajasin väga hingeabi, mida tol ajal ei osanud kuskilt otsida. Läksin siis oma murega kirikusse, et leida sealt lohutust ja jõudu elamiseks.” Lehte ristiti koos noorema poja Martiniga 10.11.1991 Haapsalu Toomkirikus ja siis tekkis temas soov minna ka leeri. “Võttis muidugi aega, enne kui tundsin tõelist Jumala kutset ja vajadust saada igapäevast koguduse osadust,” nendib Lehte.

Pärast teise poja sündi töötas Lehte kindlustuses ja enne pensioniikka jõudmist tegi ta oma tööelus kannapöörde ning asus tööle lasteaeda. Seda peab Lehte oma tööelu üheks ilusamaks perioodiks ning on väga õnnelik, et julges selle sammu teha. “Laste siirus ja vahetu kontakt nende tegemiste ja käitumisega - see andis mulle väga-väga palju,” rõõmustab Lehte.

Lehtel on ka mitu toredat hobi. Ta harrastab juba aastaid kepikõndi. Kevadise eriolukorra ajal meeldis talle varahommikuti Paralepas kõndida ja looduse tärkamist jälgida. Sügisel kõnnib ta mööda muuli ja jalutab Aafrika rannas. Kui varem sai reisida ainult Nõukogude Liidu piirides, siis nüüd on ta koos laste peredega käinud Soomes ja Rootsis, aga ka “soojamaareisidel” Fuerteaventuras, Rhodosel ja Tenerifel. Lisaks kepikõnnile ja reisimisele meeldivad Lehtele ka tubased tegevused: “Loen, lahendan ristsõnu ja armastan kududa.”

Armastus ja hingerahu

Lehte pojad elavad oma elu Tartus ja Tallinnas, kuid ema suhtleb poegadele nii telefoni kui Skype'i kaudu igapäevaselt: “Lapsed ja nende pered annavad mulle jõudu,” tunnistab Lehte. Tal on hea meel, et vanem poeg on saanud leeriõnnistuse ja noorem käib praegu leerikoolis. Lehte hindab elus eelkõige ausust, üksteise austamist, armastust ja hingerahu. Kõike seda on ta püüdnud ka oma lastele edasi anda, soovides, et nad hoiaksid ja armastaksid oma peret.

Südamerahu ja hingetuge annab Lehtele igapäevapäevane jumalateenistus. “Koguduse osadus tekitab ühise pere tunde, usk Jumalasse ühendab. Armulauast osasaamine annab jõudu ja kinnitab, et olen hoitud ja armu väärt,” hindab ta. Väga palju on talle andnud ka kogudusekooli koosolemised ja Piibli tundmaõppimine.

Lehte Paltsi advendisooval meile kõigile on võtta rohkem aega headele asjadele: “Kui muutume ise paremaks, siis saavad paremaks ka teised. Soovin kõigile palju armastust ja rahu südamesse!”

Maria Strauss

JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE.

Temas oli elu, ja elu oli inimeste valgus, ja valgus paistab pimeduses, ja pimedus ei ole seda võtnud omaks. (Jh 1:4-5)

Evangelist Johannes räägib väga palju valgusest ja pimedusest. Valgusega peab ta silmas kõike jumalikku ning pimedusega jumalavastasust ja -vastaseid.

Mis on valgus? Mis on pimedus? Pimeduse kohta on öeldud, et see on lihtsalt valguse puudumine, pimedusel pole iseseisvat olu nagu valgusel. Seda arusaama on illustreeritud väga tabava näitega. Kujutleme kaht teineteise kõrval asetsevat tuba, mille ühises seinas on suletud uks. Üks tuba on heledasti valgustatud, teises valitseb pilkane pimedus. Kui uks avada, siis tungib valgus valgustatud toast pimedasse tuppa. Mitte kunagi ei tungi pimedus pimedast toast valgesse tuppa.

Püha Johannes kirjutab oma evangeeliumi proloogis, kust pärineb ka meie juhtsalm, inkarnatsioonist, Sõna lihakssaamisest, sellest, kuidas Jumal ise sai Jeesuses inimeseks ja elas nagu inimene meie keskel kuni oma ristisurma. Johannes, Jeesuse armastatuim jünger ütleb: „Temas oli elu, ja elu oli inimeste valgus.“ Seda elu, mis oli Jeesuses, ei saa olla üheski inimeses, see on täiesti erinev elust, mis on meis, inimestes. Jumala elu on täielikult autonoomne, Ta ei vaja oma olemasoluks mitte kedagi ega midagi. Inimese elu sõltub keskkonnast: me vajame eluks toitu, vett, õhku, soojust, valgust, kaasinimesi. Isegi igavene elu, milles me kristlastena juba osaleme, sõltub meie suhtest Jumalaga: kui see saab rikutud, võime kaotada ka igavese elu. Johannes räägib Jumala elust, mis oli ka Jeesuses, Tema Pojas. Just see elu on inimeste valgus.

Me teame, et elu meie planeedil on võimalik ainult tänu Päikesele ning sellele, et Maa asub Päikesest just elu tekkimiseks vajalikul kaugusel. Inimese bioloogiline elu sõltub täielikult päikesevalgusest, selleta ei saa olla elu. Valguse olulisust inimesele näitab seegi, et sama sõnaga tähistatakse ka kõike vaimumaailma kuuluvat, millel on inimese jaoks positiivne tähendus: vaimuvalgust, headust, kauneid kunste, haridust, kultuuri, kõike tõest, üllast ja ilusat. Johannes ütleb, et sellest kõigest saame tõeliselt osa vaid siis, kui meis on Jumala elu, sest elu on inimeste valgus. Jumala Sõna, Jumala Poeg Jeesus sai inimeseks just seepärast, et tuua meile elu, mida meile ei kingita mitte mingil muul moel kui ainult Tema läbi.

Valgus paistab pimeduses ja pimedus ei võta seda omaks. Kui nõustume, et pimedus on valguse puudumine ja natuke asja üle mõtlemine, siis saab selgeks, et pimedus ei saagi valgust omaks võtta. Valgus tungib pimeduse sfääri, „täidab“ selle, valgustab seda – pimedus on sunnitud taanduma, kuid ei segune iialgi valgusega, ei „muutu“ valguseks, pimedus jääb alati valgusest eristuvaks ja eraldiseisvaks, valguse loomus ei saa iialgi pimeduse loomuseks.

Nii meiegi, elades Jumala elu selle maise elu saginas, peame tegema valiku: valgus või pimedus? Jumal või see, mis Temale vastandub? Peaksime loobuma petlikest lootustest, et neid kahte on võimalik kokku sobitada. Pimedus ei võta valgust omaks ja valgus ei segune pimedusega. Me ei saa otsustada, et nn „tähtsates ja olulistes“ asjades järgime Jumala tahet, aga oma igapäevases argielus võime endale ikka „natuke vabadust ka“ lubada. Püha Paulus ütleb sisuliselt sedasama mida püha Johanneski, ainult kristliku usu kontekstis: „Sest lihalik loomus himustab Vaimu vastu ja Vaim lihaliku vastu, need on teineteise vastased, nii et teie ei saa teha seda, mida tahaksite.“ (Gl 5:17) Juba Vanas Testamendis vannutab Jumal Moosese suu läbi: „Vali nüüd elu!“ Jumal salgab iseennast, saab Jeesuses inimeseks ja sureb ristil, et meil oleks elu ja elu valgus. Mitte ainult „tähtsates ja olulistes“ asjades, vaid et kogu meie loomus oleks täidetud Tema valgusega.

Küünlad ja valgus on ka advendiajal meile väga olulised. Küünlaleek tuletab meelde Issanda manitsust: Vali nüüd elu! Vali valgus! Meeleparandusajal võiksime mõtiskleda ka selle üle, miks Jumal oma elu nii tungivalt meile pakub. Miks Tema tahab meiega igavesti koos olla.

**Meie hea Jumal, valguste Isa!
Iga hea and ja iga väärtuslik kink
saab tulla ainult Sinult, ei kelleltki muult.
Me täname, et oleme Sulle nii kallid,**

nii tähtsad ja olulised,
et Sinu Poeg Jeesus loobus
oma tavalisest, inimlikust elust,
mille küljes meie ripume,
et me saaksime osa Sinu elust
ja olla Sinuga ja Sinu omad igavesti.
Õnnista, Issand, meie jõuluaega
ja luba, et Sinu valgus tõrjuks
kogu pimeduse meie loomusest.

Karin Teder

PIIBLIVIKTORIIN.

1. Vanas Testamendis on 12 väikesemahulist prohvetiraamatut, mida nimetataksegi „väikesteks prohvetiteks“: Hoosea, Joel, Aamos, Obadja, Joona, Miika, Nahum, Habakuk, Sefanja, Haggai, Sakarja, Malaki. Ühes neist kuulutab prohvet ette, et tulevane Messias ehk Jeesus Kristus sünnib Petlemmas. Millises prohvetiraamatus?
2. Mis nime kandis ingel, kes kuulutas neitsi Maarjale, et ta jääb Pühast Vaimust lapseootele ja toob ilmale Jumala Poja?
3. Evangeeliumides on 2 Jeesuse Kristuse sugupuud: üks Matteuse ja teine Luuka evangeeliumis. Kes on see isik, kellega algab Matteuse koostatud sugupuu ja kes on isik, kellega algab Luuka koostatud sugupuu? Miks nimetavad evangelistid Matteus ja Luukas Jeesuse esiisaks erinevaid isikuid?
4. Kes tulid vahetult peale Jeesuse sündi Teda kõige esimesena kummardama?
5. Mitu tähetarka tuli pärast Jeesuse sündimist Teda kummardama?

Vastused:

1. Miika (Mi 5:1).
2. Gabriel (Lk 1:26).
3. Matteusel Aabraham (Mt 1:1-2), Luukal Aadam (Lk 3:38).
Matteuse evangeelium on kirjutatud juudikristlastele ja rõhuasetus on Jeesusel kui juudi rahvale töötatud Messial (Aabraham on iisraeli rahva usu- ja esiisa). Luuka evangeeliumi adressaadiks on ka pagankristlased ning rõhuasetus on Jeesusel kui kogu inimkonna Päästjal (Aadam kui inimkonna esiisa).
4. Karjased (Lk 2:8-20).
5. Pühakiri ei nimeta tähetarkade arvu. Kuna tähetargad töid Jeesusele kolm kingitust (Mt 2:11), siis traditsiooniliselt on arvatud, et ka tähetarku oli 3.

KA NII VÕIB JUHTUDA.

Kirikuõpetaja astub kantslisse ja pöördub kirikuliste poole sõnadega:

"Armas kogudus, jutlus jääb täna ära, sest mul on teile midagi öelda."

TIIA MÖTTETERA.

*T*ahan uskuda
*i*segi siis kui kahtlen
*S*inna lunastad.

SÜNNIPÄEVAD DETSEMBRIS.

1. dets	Olavi Tutt	65
2. dets	Relika Aviste	
	Mare Padu	45
3. dets	Varje Võrklaev	
5. dets	Alma Leppik	99
	Viia Birnbaum	77
	Lea Kiis	60
6. dets	Liisa Raag	
8. dets	Ragne Miller	
9. dets	Kaido Kliss	
11. dets	Kairi Altoja	
12. dets	Elise Sarapuu	92
	Karin Julge	
	Hedi Laadi	
13. dets	Krista Leppiko	
	Hanna Stina Lepmets	
14. dets	Erna Virro	87
	Kairit Martson	
15. dets	Marge Kivi	
16. dets	Magda Kүүnarpuu	90
17. dets	Arvi Sinisaar	78
	Luule Sinisaar	83
18. dets	Mona Kase	
19. dets	Leili Kirs	78
	Agata Grett Järvsaar	
23. dets	Kadi Saviir	35
24. dets	Mariliis Olenko	
25. dets	Tiit Salumäe	
	Liis-Marii Järve	
28. dets	Jüri Salumäe	
	Liina Gontmacher	
29. dets	Ülo Niin	79
	Kristel Üksvärav	
30. dets	Katrin Alliku	40
31. dets	Lehte Ilves	

PALJU ÕNNE JA ROHKET ÕNNISTUST SÜNNIPÄEVALASTELE

MEENUTUSI NOVEMBRI KUUST.

1. novembril toimus koguduse nõukogu koosolek.

22. novembril oli lastejumalateenistus. Tähistasime koorijuht Sirje Kaasiku sünnipäeva ja 30. tööaastapäeva koguduse muusikatöös.

Advendiküünla süütamine 28. novembril.

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS.

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud kolmapäeval ja reedel kell 9 - 15.

Kohtumine koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäega palutakse kokku leppida telefon 5280635.

Kohtumine koguduse abiõpetaja Kristo Hüdliga palutakse kokku leppida telefon 56952758.

Telefon 473 7166, 473 7167.

E-post haapsalu@eelk.ee

Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>

Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu

Pangakonto IBAN EE811010602003965006 (SEB);
IBAN EE442200001120274032 (SWEDBANK).

Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-posti aadress lisatakse kirjasajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Diakoonia annetusmüük on avatud K ja R kell 10-13.

Eesti kiriku elust saab lugeda <https://e-kirik.eelk.ee/>, <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

Jaani kirik on avatud teelistele vastavalt kokkuleppele.

Toomkirik on avatud piletiga K – P 11 – 17. Koguduste gruppidele on külastuseks ja palvuseks kirik avatud ettetellimisel (tel. 5280635).

Linnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS.

Tiit Salumäe E-post: tsalumae@yahoo.com 5280 635.

Kristo Hüdsi E-post: kristo.hudsi@eelk.ee 56952758

Kristel Engman E-post: kengman@hotmail.com

Lydia Kalda E-post: lydia.kalda@hotmail.com .

Lia Salumäe E-post: liasalumae@hotmail.ee 53039 835.

Lehte Ilves E-post: lehte.ilves@gmail.com

Karin Teder E-post: karin.teder@mail.ee

Maria Strauss E-post: mariastrauss@gmx.de

Tiia Laar E-post: tiia.laar@gmail.com

Teno Ilves E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soovet, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.

